

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економічний факультет
Кафедра міжнародних економічних відносин

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

щодо вивчення дисципліни
МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
денної та заочної форм навчання

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр
Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»
Курс навчання: другий

Затверджено на засіданні кафедри
міжнародних економічних відносин
Протокол № 11 від 28.05.2024 р.

Міжнародний економічний аналіз : метод. вказівки щодо вивчення дисципліни за першим (бакалаврським) рівнем вищ. освіти ден. та заоч. форм навч. Спец. 292 «Міжнародні економічні відносини» / [уклад.: Т. В. Решитько, Д. С. Насипайко, О. М. Соколовська]; М-во освіти і науки України, Центральноукраїнськ. нац. техн. ун-т, каф. міжнародних економічних відносин. – Кропивницький: ЦНТУ, 2024. – 33 с.

Рецензент: к.е.н., доцент Сухомлин М.О.

Відповідальний за випуск – д.е.н., проф. І.М. Миценко

© Методичні вказівки
щодо вивчення дисципліни
Міжнародний економічний аналіз
за першим (бакалаврським) рівнем
вищої освіти денної та заочної форм навчання
Укладачі: Т.В. Решитько, Д.С. Насипайко,
О. М. Соколовська,
2024

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Міжнародний економічний аналіз» є складовою частиною освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини», освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр.

Для досягнення успіху в бізнесі, в т. ч. на міжнародному рівні, забезпечення стабільності ринку в умовах конкуренції, необхідна кропітка аналітична робота в усіх сферах економічної діяльності держави для оцінки слабких місць і недоліків, з'ясування причинно-наслідкових зв'язків економічних показників, виявлення винуватців та дольової участі партнерів в одержаних результатах. Лише підприємницькі структури, що володіють досконалою системою аналітичних досліджень, можуть уникнути необґрунтованого ризику у прийнятті господарських рішень, швидко адаптуватися до зміни ринкового середовища та на рівних конкурувати на міжнародному рівні.

Методичні вказівки допоможуть здобувачу засвоїти теоретичний матеріал, набути практичних навичок та підготуватися до контролю знань з міжнародного економічного аналізу, що використовуються в сучасній міжнародній практиці.

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародний економічний аналіз» є забезпечення формування системи теоретичних знань та практичних вмінь і навичок у галузі міжнародного економічного аналізу щодо застосування математичного апарату до розрахунку кількісних показників стосовно визначення обсягів, структури та динаміки торговельних, інвестиційних і валютних відносин між країнами, а також цінової політики окремих суб'єктів міжнародної економічної діяльності, впливу середовища на рівень і ефективність міжнародних економічних процесів, якісної оцінки окремих бізнес-акцій та операцій у сфері міжнародної діяльності і підготовка здобувачів до самостійного вирішення задач, що постають при аналізі зовнішньоекономічної діяльності.

Завданням навчальної дисципліни «Міжнародний економічний аналіз» є вивчення різних структурних компонентів та середовища міжнародної економічної системи з метою набуття навичок аналітичного оцінювання економічного розвитку України та окремих країн світу.

У результаті вивчення дисципліни здобувач повинен демонструвати такі результати навчання через **знання, уміння та навички**:

- сучасні методики класифікації країн світу;
- критерії рівня соціально-економічного розвитку країн;
- методики розрахунку світових цін на товари та послуги;
- переваги міжнародного кредитування порівняно з іншими джерелами іноземного фінансування національних економік;
- диверсифікацію форм міжнародного кредиту в умовах глобалізації;
- методи визначення валютних курсів у міжнародній практиці;
- класифікацію глобальних проблем та механізми їх розв'язання в умовах формування глобальної регуляторної системи;
- культуру сучасного економічного мислення.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів **компетентностей, передбачених відповідним стандартом вищої освіти України**:

загальних:

- здатність трактувати економічні закони та економічні категорії, оперувати– категоріально-понятійним апаратом;
- знати основні економічні показники;
- здатність аналізувати сучасні економічні проблеми на основі засвоєного економічного знання;
- вміння здійснювати аналіз конкретної економічної ситуації і пошук найбільш оптимальних шляхів використання наявних ресурсів;
- здатність самостійно вирішувати конкретну економічну проблему на основі комплексу отриманих економічних знань;
- знати методи аналітико-синтетичної обробки масивів економічної інформації;
- розуміти та аналізувати показники ефективності міжнародної економічної діяльності на різних рівнях господарювання;
- готовність брати на себе відповідальність за правильний розрахунок економічних показників, їх обґрунтування та аналіз.

фахових:

- знати особливості дії економічних законів та ринкового механізму в різних галузях суспільства;
- здатність застосовувати отримані економічні знання у власній практиці, реалізувати сформований економічний світогляд для покращення власної справи;
- здатність ефективно аналізувати динаміку економічних явищ і процесів та виконувати поставлені професійні завдання, використовуючи джерела наукової періодики і нормативної бази для власного розвитку;
- здатність виявляти економічні проблеми в практиці виробничої діяльності і знаходити шляхи їх вирішення;
- здатність приймати виважені економічні рішення на практиці;
- здатність робити правильний самостійний економічний вибір і нести за нього персональну відповідальність;
- здатність до креативності та інноваційних методів у вирішенні економічних проблем, що виникають на практиці;
- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та прикладні проблеми у системі міжнародного економічного аналізу;
- здатність визначати фактори та кількісні виміри міжнародної спеціалізації держав та їх виробничого кооперування;
- здатність здійснювати аналіз структури, динаміки, обсягів та ефективності міжнародної торгівлі;
- здатність аналізувати структуру платіжного балансу України;
- здатність визначати вплив зовнішньої заборгованості на економічну безпеку країни.

Результати вивчення даної дисципліни деталізують такі **програмні результати навчання:**

1. Сформувані у майбутніх бакалаврів сучасний економічний тип мислення, здатність реалізовувати на практиці сучасні методи міжнародного економічного аналізу.
2. Виховати в процесі вивчення дисципліни такі риси майбутніх фахівців як дух здорової конкуренції, прояв індивідуальних здібностей і змагальний інтерес, творчої

підприємницької ініціативи, вміння поєднувати економічні та гуманістичні інтереси, проявляти високу національну самосвідомість та економічний патріотизм;

3. Демонструвати знання та навички у сфері міжнародного економічного аналізу і ефективно використовувати в науково-практичній діяльності (курскових та бакалаврських роботах, написанні звітів про проходження практики, тез та статей, підготовці наукових доповідей, аналітичних записок).

4. Демонструвати неординарні підходи у розв'язанні міжнародних проблем та креативно мислити на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженості.

5. Систематизувати й упорядковувати інформацію стосовно країн світу та формулювати узгоджені та виважені висновки щодо стратегії їх розвитку.

6. Систематизувати та ідентифікувати глобальні проблеми світової економіки та національних господарств і формулювати висновки та розробляти рекомендації з метою розв'язання практичних завдань з урахуванням крос-культурних особливостей різних країн.

7. Аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти та довідкові матеріали міжнародних інституцій задля розробки пропозицій щодо формування світової політики.

8. Досліджувати та аналізувати моделі розвитку національних економік та обґрунтовувати заходи досягнення їх стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин.

**1. Перелік тем вивчення дисципліни
«Міжнародний економічний аналіз»**

Тема 1. Структурні компоненти та середовище міжнародної економічної системи, їх кількісні та якісні параметри.

Тема 2. Міжнародні комерційні відносини як об'єкт економічного аналізу.

Тема 3. Ключові характеристики виробничо-інвестиційної діяльності в системі міжнародних економічних відносин.

Тема 4. Міжнародні кредитні операції та критерії оцінки їх ефективності.

Тема 5. Міграція людського ресурсу в системі міжнародного руху факторів виробництва.

Тема 6. Валютний механізм функціонування сучасного світового господарства.

Тема 7. Організація і проведення міжнародних розрахунків та їх відображення в платіжних балансах країн.

2. Зміст дисципліни «Міжнародний економічний аналіз» за темами

Тема 1. Структурні компоненти та середовище міжнародної економічної системи, їх кількісні та якісні параметри

1. Порівняльний аналіз сучасних методик класифікації країн світу.
2. Критерії рівня соціально-економічного розвитку країн.
3. Фактори і кількісні виміри міжнародної спеціалізації держав та їх виробничого кооперування.
4. Макроекономічні показники розвитку світового господарства та їх країнові складові.

Семінарське заняття

Міжнародна економічна система (МЕС) - це множинність елементів світової економічної системи із власними ознаками; які діють у світовій економіці, викликаючи схожі якості, характерні особливості, закономірності функціонування *МЕС*.

Головні елементи МЕС - країни, групи країн. Регулюють МЕС підсистеми міжнародних та національних інститутів і підсистеми міжнародних ринків товарів, послуг, ресурсів.

У світі існує близько 200 країн, різних за рівнем економічного, соціального та політичного розвитку. Для зручності аналізу досягнень та перспектив подальшого розвитку держав, вивчення та обміну досвідом економічного реформування зручно використовувати їх певну класифікацію. Найповніше уявлення про групи країн у світовій економіці дає інформація міжнародних організацій, членами яких є більшість країн світу, — Організації Об'єднаних Націй, Міжнародного валютного фонду та Світового банку.

Виокремлення країн у групи чи підгрупи передбачає врахування особливостей їх історичного, економічного, політичного та культурного розвитку. У світовій економіці до груп країн входять країни, в яких подібний стан економічного розвитку, схожа інституціональна структура керівництва господарством, однакові принципи організації виробничої діяльності та однотипні проблеми.

За вказаними ознаками країни світу створюють три основні групи: *індустріальні або промислово розвинені країни, країни, що розвиваються і країни з перехідною економікою*.

Така класифікація дає змогу створити групи країн за особливими ознаками, станом їх соціально-економічного розвитку, характерними рисами, визначити місце, яке вони займають у світовій економіці та в міжнародному географічному поділі праці і окреслити можливі перспективи розвитку.

Для визначення найбільш повного рівня економічного розвитку країни необхідна система національних рахунків. Це система взаємопов'язаних показників розвитку економіки на макрорівні. Різноманітне поєднання факторів виробництва та умов розвитку різних країн не дозволяє оцінювати рівень економічного розвитку з якоїсь однієї точки зору. Для цього використовують цілий ряд основних показників:

- ВВП/ВНП або НД на душу населення;
- галузева структура національної економіки;
- виробництво основних видів продукції на душу населення (рівень розвитку окремих галузей);
- рівень і якість життя населення;

- показник економічної ефективності.

Найбільш широко в економічному аналізі застосовуються два найважливіших показники: валовий продукт і національний дохід.

При вивченні теми, здобувачам необхідно знати сутність понять: міжнародна економічна система, її головні елементи; класифікація країн за схожими ознаками; критерії класифікації країн за рівнем соціально-економічного розвитку; що таке міжнародний поділ праці, міжнародна спеціалізація виробництва, її напрямки, основні форми прояву; міжгалузева спеціалізація; міжнародноспеціалізована продукція, система національних рахунків, її основні показники; валовий продукт, національний дохід; середовище МЕВ, внутрішнє та зовнішнє середовище МЕВ.

Самостійна робота

1. Аналіз компонентів середовища та ступеня їх впливу на розвиток міжнародних економічних відносин.

Література

1. Андреева Г. І. Економічний аналіз [Текст]: навч.-метод. посібник / Г. І. Андреева. - К. : Знання, 2008. - 263 с. - (Серія "Вища освіта XXI століття").

2. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. посіб. [Текст] / О. І. Гадзевич. - К.: Кондор, 2007. - 180 с.

3. Міжнародна економіка: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. - Київ: Центр учбової літератури, 2014. - 384 с.

4. Антофій Н. М. Міжнародна економіка: навч. посібник / Н. М. Антофій, О. В. Булюк, С. В. Фомішін ; за ред. С. В. Фомішина. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 352 с.

5. Міжнародна макроекономіка: навч. посібник / Ю. Г. Козак, Ю. М. Пахомов, Н. С. Логвінова та ін.; за ред. Ю. Г. Козака, Ю. М. Пахомова, Н. С. Логвінової. - вид. 3-тє, перероб. та доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.

6. Миценко І.М., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. - Кіровоград: КНТУ. Поліграф – Сервіс, 2013. - 640 с.

7. Миценко І.М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації: монографія / І. М. Миценко, І. Г. Бабець; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький: Поліграф-Сервіс, 2021. - 464 с.

8. Mytsenko, I.; Synytsia, L.; Romaniuk, L.; Mytsenko, V.; Reshytko, T. 2019. Investment security models in mergers and acquisition agreements for international corporations, Journal of Security and Sustainability Issues 9(1): 185-198. (Scopus) [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(14\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(14))

9. Решитько Т.В. Проблеми інвестування та кредитування аграрних підприємств України на рівні макроекономіки, зарубіжний досвід з цього питання. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 6(39). 2021. С. 37- 46.

10. Решитько Т.В. Світові ринки агропродовольчих товарів, участь у них України. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 7(40). 2021. С.115-122.

Тема 2. Міжнародні комерційні відносини як об'єкт економічного аналізу

1. Аналіз структури, динаміки, обсягів та ефективності міжнародної торгівлі.
2. Експортно-орієнтовані національні моделі економічного розвитку.
3. Методики розрахунку світових цін на товари та послуги.
4. Механізм трансфертного ціноутворення.

Семінарське заняття

Міжнародна торгівля — це перша форма міжнародних економічних відносин, яка полягає у обміні товарами та послугами між державами.

Для держави участь у міжнародній торгівлі є формою зовнішньої торгівлі.

Зовнішня торгівля (ЗТ) — являє собою торгівлю однієї держави з іншими, що полягає у експорті та імпорті товарів і послуг.

Визначення стану розвитку міжнародної торгівлі умовно поділяється на сім груп показників: *об'ємні (абсолютні) показники, результуючі, структурні, інтенсивності, ефективності, динаміки та зіставлення.*

Особливо важливими для розвитку міжнародної торгівлі є *об'ємні індикатори*: експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт, «генеральна» торгівля, «спеціальна» торгівля, зовнішньоторговельний обіг, фізичний обсяг торгівлі.

1. *Об'ємні (абсолютні) показники.*

1.1. Експорт (від лат. *exportare* — вивозити) — вивіз товарів, робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності, в тому числі виключних прав на них, з митної території країни за кордон без зобов'язання їх зворотного ввозу.

1.2. Імпорт (від лат. *importare* — ввозити) — ввезення товарів, робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності, в тому числі виключних прав на них, на митну територію країни з-за кордону без зобов'язання про зворотній вивіз.

1.3. Зовнішньоторговельний обіг — сумарна вартість експорту та імпорту держави, чи групи держав протягом певного періоду часу: місяця, кварталу, року.

Світовий товарообіг — сумарна вартість експорту та імпорту всіх держав світу.

1.4. Генеральна (загальна) торгівля — прийняте в міжнародній статистиці позначення зовнішньоторговельного обігу з урахуванням вартості транзитних товарів; показує загальне зовнішньоторговельне «навантаження» на країну, включаючи обсяги ввозу, вивозу та транзиту товарів:

$$ГТ = E + I + T,$$

де ГТ — показник генеральної (загальної) торгівлі;

E — вартість експорту;

I — вартість імпорту;

T — вартість транзитних товарів, перевезених територією країни.

1.5. Спеціальна торгівля — експорт та імпорт обумовлені існуванням двох систем обліку товарів у статистиці зовнішньої торгівлі: спеціальної системи обліку для деяких видів товарів та загальної системи, що застосовується до всіх товарів.

1.6. Фізичний обсяг зовнішньої торгівлі — оцінка експорту чи імпорту товарів у незмінних цінах одного періоду (як правило — року) для отримання інформації щодо руху товарної маси, усунувши вплив коливання цін.

2. *Результуючі показники*, до яких належать сальдо торговельного балансу, сальдо балансу послуг, сальдо балансу поточних операцій, індекси стану платіжного балансу, індекс «умови торгівлі», індекс «концентрації» експорту, коефіцієнт імпоротної залежності країни, в сукупності характеризують стан зовнішньої торгівлі за критерієм збалансованості експорту та імпорту, ефективності та місця країни в світовій торгівлі.

3. *Структурні показники* розвитку міжнародної торгівлі характеризують експортні та імпортні товарні потоки за такими ознаками, як товарний склад і регіональна спрямованість.

Товарна структура експорту — це систематизація за певними ознаками сукупності товарів, що вивозяться з країни (групи країн, усіх країн світу), а товарна структура імпорту, відповідно — систематизація за певними ознаками сукупності товарів, що ввозяться до країни або групи країн.

Товарна структура світового експорту показує його розподіл за основними товарними групами та демонструє пріоритетність попиту (пропозиції) на окремі групи.

4. *Показники економічної ефективності експорту та імпорту*. Розрахунок економічної ефективності здійснюється шляхом зіставлення досягнутого економічного результату (ефекту) з витратами ресурсів на отримання цього ефекту. Економічні результати і витрати ресурсів мають кількісний вимір, а тому й економічна ефективність може вимірюватися кількісно. Кожному рівню оцінки відповідає свій вид економічних інтересів та свій критерій ефективності.

Сферою застосування цих макроекономічних показників є тільки аналітичні макроекономічні розрахунки з метою розробки та обґрунтування можливих варіантів торговельно-політичних заходів, спрямованих на реалізацію державних інтересів у розвитку зовнішньоторговельної діяльності країни.

4.1. *Показники ефективності зовнішньоторговельної операції*. Проникнення на нові зарубіжні ринки не завжди супроводжується високими показниками економічної ефективності, а орієнтація тільки на них може спонукати до передчасного виходу з ринку або припинення експортування поки що нерентабельної продукції.

4.1.1. *Ефект експорту*:

$$E_e = H_e - B_e,$$

де E_e — ефект експорту;

H_e — гривневі надходження від експорту, які розраховуються шляхом перерахування валютної виручки в гривнях за курсом Національного банку України на день надходження валютної виручки, грн.;

B_e — повні витрати підприємства на експорт, грн.

4.1.2. *Ефективність експорту фірми*:

$$E_{e.f} = \frac{H_e}{B_e},$$

де $E_{e.f}$ — ефективність експорту фірми.

Показники ефективності повинні бути більше за 1 ($E_{e.f} > 1$), тоді реалізація товарів на зовнішньому ринку буде вигіднішою порівняно з реалізацією всередині країни.

4.1.3. *Рентабельність експорту*:

$$P_E = \frac{H_e}{C_e} \cdot 100\%,$$

де C_e — собівартість виробництва експортного товару.

4.1.4. Економічний ефект імпорту:

$$E_i = C_p - B_i,$$

де E_i — економічний ефект імпорту;

C_p — ціна реалізації імпортованих товарів на внутрішньому ринку, грн.;

B_i — витрати на імпорт товарів (контрактна вартість, митні платежі, податки тощо).

4.1.5 Економічна ефективність імпорту:

$$E_{\phi.i} = \frac{E_i}{B_i},$$

де $E_{\phi.i}$ — економічна ефективність імпорту.

5. Показники динаміки розвитку міжнародної торгівлі—один з розглянутих вище показників, (темпи зростання, темпи приросту) аналізуються за певний проміжок часу.

Світовий досвід засвідчує ключову роль промислового, передусім високотехнологічного, експорту в забезпеченні високих темпів економічного зростання та переходу до вищого рівня розвитку багатьох країн.

Світова ціна — це ціна великих зовнішньоторгових контрактів на загальноприйнятих умовах платежу і постачання в умовах певної кон'юнктури світового товарного ринку з нормальним торгово-політичним режимом.

Для сучасного світового ринку характерна *множинність цін*, тобто ситуація, коли на ринку в межах однієї стадії обігу на той самий товар може діяти не одна, а низка різних за рівнем цін.

На світовому ринку умовно можна виділити три взаємопов'язаних рівня *ціноутворюючих факторів*. До ціноутворюючих факторів першого порядку належать:

- ціна виробництва;
- кон'юнктура ринку;
- структура ринку;
- монетарні фактори;
- регулювання цін.

До ціноутворюючих факторів другого порядку належать:

- витрати;
- середня норма прибутку;
- динаміка попиту та пропозиції;
- форми та методи конкуренції;
- купівельна спроможність грошей;
- валютний курс;
- науково-технічний прогрес.

До ціноутворюючих факторів третього порядку належать:

- рівень виробництва;
- обсяг поставок;
- споживна якість товару;
- стан та характер попиту;
- умови поставок та платежу;
- сезонність;
- стихійні лиха, військово-політичні фактори тощо.

Основою формування експортних цін є національні витрати, що визначають подальший механізм ціноутворення відповідно до внутрішнього законодавства. Структура експортної ціни складається з національної собівартості та експортних витрат. До складу національної собівартості відносять витрати виробництва та прибуток фірми. Відповідно до цінової стратегії фірми-експортера величина прибутку може значно коливатися, а витрати, пов'язані з експортом, - складати значну частину ціни товару.

Вибір базисних умов здійснюється відповідно до конкретних обставин укладання контракту.

При вивченні теми, здобувачам необхідно знати сутність понять: міжнародна торгівля; зовнішня торгівля; сім груп показників для визначення стану розвитку міжнародної торгівлі; об'ємні (абсолютні) показники, результуючі, структурні, інтенсивності, ефективності, динаміки та зіставлення; товарна структура експорту, товарна структура експорту країни; товарна структура імпорту країни; товарна структура світового експорту; показники економічної ефективності експорту та імпорту, показники ефективності зовнішньоторговельної операції, показники динаміки розвитку міжнародної торгівлі; критерії ефективності міжнародної торгівлі, світова ціна, три взаємопов'язаних рівня ціноутворюючих факторів; трансфертні механізми; трансфертна ціна; Трансфертне ціноутворення.

Самостійна робота

1. Оцінка порівняльних переваг комерційних операцій за методами торгівельного обміну (торгівля напряму і через посередників) та його видами.

Література

1. Андреева Г. І. Економічний аналіз [Текст]: навч.-метод. посібник / Г. І. Андреева. - К. : Знання, 2008. - 263 с. - (Серія "Вища освіта ХХІ століття").

2. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. посіб. [Текст] / О. І. Гадзевич. - К.: Кондор, 2007. -180 с.

3. Міжнародна економіка: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. - Київ: Центр учбової літератури, 2014. - 384 с.

4. Антофій Н. М. Міжнародна економіка: навч. посібник / Н. М. Антофій, О. В. Булюк, С. В. Фомішін; за ред. С. В. Фомішина. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 352 с.

5. Міжнародна макроекономіка: навч. посібник / Ю. Г. Козак, Ю. М. Пахомов, Н. С. Логвінова та ін.; за ред. Ю. Г. Козака, Ю. М. Пахомова, Н. С. Логвінової. - вид. 3-тє, перероб. та доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.

6. Миценко І.М., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. - Кіровоград: КНТУ. Поліграф – Сервіс, 2013. - 640 с.

7. Миценко І.М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації: монографія / І. М. Миценко, І. Г. Бабець; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький: Поліграф-Сервіс, 2021. - 464 с.

8. Mytsenko, I.; Synytsia, L.; Romaniuk, L.; Mytsenko, V.; Reshytko, T. 2019. Investment security models in mergers and acquisition agreements for international corporations, Journal of Security and Sustainability Issues 9(1): 185-198. (Scopus) [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(14\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(14))

9. Решитько Т.В. Проблеми інвестування та кредитування аграрних підприємств України на рівні макроекономіки, зарубіжний досвід з цього питання. Центральнотраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 6(39). 2021. С. 37- 46.

10. Решитько Т.В. Світові ринки агропродовольчих товарів, участь у них України. Центральнотраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 7(40). 2021. С.115-122.

Тема 3. Ключові характеристики виробничо-інвестиційної діяльності в системі міжнародних економічних відносин

1. Міжнародне переміщення капіталу.
2. Порівняльний аналіз прямого та портфельного інвестування.
3. Масштаби, географічна та виробнича структури діяльності ТНК.
4. Експансія транснаціонального капіталу на світових інвестиційних ринках.
5. Ризики в міжнародному інвестуванні.

Семінарське заняття

Капітал — за визначенням класичної економічної теорії один із факторів виробництва, усе те, що використовується для виробництва, але безпосередньо не споживається в ньому. На відміну від інших факторів виробництва, землі й природних ресурсів, капітал складається з раніше виробленого продукту.

Міжнародний рух капіталу — одностороннє переміщення за кордон певної вартості в товарній чи грошовій формі з метою отримання прибутку чи підприємницької вигоди.

Основою експорту капіталу за межі країни є його надлишок та бажання отримати більший прибуток за кордоном, оскільки у світі завжди є держави, що мають дефіцит інвестиційних ресурсів та капіталу в грошовому виразі. Багато держав світу бажують залучити іноземні інвестиції для впровадження нових технологій в національне виробництво, покращити його науково-технічний рівень, спроби вирішити за допомогою іноземного капіталу напругу на національному ринку праці тощо.

Інвестиція – це всі види активів (засобів), вкладені в господарську діяльність для отримання доходу. *Прямі інвестиції* - підприємницький капітал за кордоном, що дає змогу контролювати діяльність підприємств, в які він вкладений.

Портфельні інвестиції – фінансові активи у вигляді цінних паперів, що змінюють номінальну вартість грошових знаків для стабілізації національної валюти. Портфельні інвестиції не дають інвестору права реального контролю над об'єктом інвестування. Це можуть бути акції та боргові цінні папери (облігації, векселі, боргові зобов'язання тощо.).

Найвідоміші ТНК:

Coca-Cola, Samsung, Toyota, Nestle, Nokia, Metro Cash&Carry, Hewlett-Packard, British American Tobacco.

Ризики міжнародного інвестування багато в чому подібні до тих, що можуть виникати всередині держави, але характеризуються також додатковими факторами впливу, пов'язаними з інвестуванням в інші країни. У зв'язку з цим виникає необхідність визначення поняття "*країновий ризик*" - будь-який збиток, якого може зазнати іноземний інвестор і зарубіжні фірми унаслідок тих чи інших урядових рішень приймаючої країни, політичних і військових подій у цій країні або несприятливих змін на фінансових ринках.

При вивченні теми, здобувачам необхідно знати сутність понять: капітал; міжнародний рух капіталу, інвестиція; прямі інвестиції; портфельні інвестиції; порівняльні переваги і недоліки портфельних інвестицій над прямими; ТНК; параметри вимірювання, критерії оцінки економічних критеріїв ТНК; масштаби, географічна та виробнича структури діяльності ТНК; група кількісних та група якісних характеристик ТНК; найвідоміші ТНК у світі; експансія транснаціонального капіталу на світових інвестиційних ринках; ризики в міжнародному інвестуванні; поняття "країновий ризик"; економічні й політичні «країнові ризики»; макроекономічні «країнові ризики»; трансферний ризик; процентний ризик.

Самостійна робота

1. Державна політика залучення іноземних інвестицій у національну економіку.
2. Оцінка інвестиційного клімату в Україні, роль спеціальних економічних зон (СЕЗ) та територій пріоритетного розвитку в залученні іноземного капіталу.

Література

1. Андреева Г. І. Економічний аналіз [Текст]: навч.-метод. посібник / Г. І. Андреева. - К. : Знання, 2008. - 263 с. - (Серія "Вища освіта ХХІ століття").
2. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. посіб. [Текст] / О. І. Гадзевич. - К.: Кондор, 2007. -180 с.
3. Міжнародна економіка: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. - Київ: Центр учбової літератури, 2014. - 384 с.
4. Антофій Н. М. Міжнародна економіка: навч. посібник / Н. М. Антофій, О. В. Булюк, С. В. Фомішін ; за ред. С. В. Фомішина. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 352 с.
5. Міжнародна макроекономіка: навч. посібник / Ю. Г. Козак, Ю. М. Пахомов, Н. С. Логвінова та ін.; за ред. Ю. Г. Козака, Ю. М. Пахомова, Н. С. Логвінової. - вид. 3-тє, перероб. та доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.
6. Миценко І.М., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. - Кіровоград: КНТУ. Поліграф – Сервіс, 2013. - 640 с.
7. Миценко І.М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації: монографія / І. М. Миценко, І. Г. Бабець; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький: Поліграф-Сервіс, 2021. - 464 с.
8. Mytsenko, I.; Synytsia, L.; Romaniuk, L.; Mytsenko, V.; Reshytko, T. 2019. Investment security models in mergers and acquisition agreements for international corporations, *Journal of Security and Sustainability Issues* 9(1): 185-198. (**Scopus**) [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(14\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(14))
9. Решитько Т.В. Проблеми інвестування та кредитування аграрних підприємств України на рівні макроекономіки, зарубіжний досвід з цього питання. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 6(39). 2021. С. 37- 46.*
10. Решитько Т.В. Світові ринки агропродовольчих товарів, участь у них України. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 7(40). 2021. С.115-122.*

Тема 4: Міжнародні кредитні операції та критерії оцінки їх ефективності

1. Оцінка переваг міжнародного кредитування порівняно з іншими джерелами іноземного фінансування національних економік.
2. Характеристика суб'єктів міжнародного кредитування.
3. Класифікація кредитів.
4. Диверсифікація форм міжнародного кредиту в умовах глобалізації (комерційні, фінансові, товарні, фірмові кредити, факторинг, форфейтинг, лізинг).

Семинарське заняття

Міжнародний кредит — позичковий капітал у сфері МЄВ, що надається у тимчасове використання грошово-матеріальних ресурсів одних держав іншим на умовах повернення, платності, строковості.

Джерела міжнародного кредиту:

- частина капіталу в грошовій формі, тимчасово вивільнена у підприємницьких структур, мобілізовані банком, накопичення держави у грошовому вигляді;
- заощадження грошових коштів населення, мобілізовані банком.

Основними принципами міжнародного кредиту є: повернення, строковість, платність, забезпеченість, цільовий характер, диференційований характер.

Функції міжнародного кредиту:

- забезпечення потреб розширеного відтворення шляхом перерозподілу позичкових коштів між державами;
- забезпечення економії витрат обігу при міжнародних розрахунках;
- централізація та концентрація капіталу;
- надання послуг при обслуговуванні міжнародного обігу товарів;
- впровадження досягнень НТП.

Суб'єкти кредитування — позичальники (одержувачі кредиту), фізичні та юридичні особи, дієздатні та наділені гарантіями на здійснення кредитних операцій. Суб'єктами кредитування бувають: державні підприємства та організації; кооперативи; громадяни, що займаються індивідуальною трудовою діяльністю; орендарі; банки; спільні підприємства; міжнародні організації та об'єднання; органи влади; інші господарства.

Об'єкт кредитування — предмет, під який видається позичка.

У вітчизняній практиці у промисловості таким об'єктом є готова продукція, матеріали, тара, паливо тощо. У торгівлі — товари, що перебувають у товарообороті.

При вивченні теми, здобувачам необхідно знати сутність понять: міжнародний кредит; джерела міжнародного кредиту; основні принципи міжнародного кредиту; суб'єкти кредитування; об'єкти кредитування; класифікація кредитів; приватні кредити; державні кредити; міжнародні кредити; фірмовий кредит; вексельний кредит; кредит по відкритому рахунку; банківський кредит; форми банківського кредиту: експортний кредит покупцю, фінансовий, акцептний; види забезпечення кредиту: фінансове; товарно-фінансове; юридичне; різновиди бланкових кредитів: контокорент; овердрафт; комерційні кредити, фінансові кредити, товарні кредити, фірмовий (комерційний) кредит; факторинг; форфейтинг; лізинг; міжнародні фінансові центри, суб'єкти міжнародного фінансового ринку; позичальники і кредитори міжнародного фінансового ринку.

Самостійна робота

1. Фактори, які визначають рівень % ставки за кредитами на національному, міжнародному та євrorинку.
2. Обсяги кредитних операцій на світовому фінансовому ринку.
3. Вплив зовнішньої заборгованості на економічну безпеку країни.

Література

1. Андреева Г. І. Економічний аналіз [Текст]: навч.-метод. посібник / Г. І. Андреева. - К. : Знання, 2008. - 263 с. - (Серія "Вища освіта ХХІ століття").
2. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. посіб. [Текст] / О. І. Гадзевич. - К.: Кондор, 2007. -180 с.
3. Міжнародна економіка: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. - Київ: Центр учбової літератури, 2014. - 384 с.
4. Антофій Н. М. Міжнародна економіка: навч. посібник / Н. М. Антофій, О. В. Булюк, С. В. Фомішін ; за ред. С. В. Фомішина. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 352 с.
5. Міжнародна макроекономіка: навч. посібник / Ю. Г. Козак, Ю. М. Пахомов, Н. С. Логвінова та ін.; за ред. Ю. Г. Козака, Ю. М. Пахомова, Н. С. Логвінової. - вид. 3-тє, перероб. та доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.
6. Миценко І.М., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. - Кіровоград: КНТУ. Поліграф – Сервіс, 2013. - 640 с.
7. Миценко І.М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації: монографія / І. М. Миценко, І. Г. Бабець; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький: Поліграф-Сервіс, 2021. - 464 с.
8. Mytsenko, I.; Synytsia, L.; Romaniuk, L.; Mytsenko, V.; Reshytko, T. 2019. Investment security models in mergers and acquisition agreements for international corporations, Journal of Security and Sustainability Issues 9(1): 185-198. (Scopus) [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(14\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(14))
9. Решитько Т.В. Проблеми інвестування та кредитування аграрних підприємств України на рівні макроекономіки, зарубіжний досвід з цього питання. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 6(39). 2021. С. 37- 46.
10. Решитько Т.В. Світові ринки агропродовольчих товарів, участь у них України. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 7(40). 2021. С.115-122.

Тема 5. Міграція людського ресурсу в системі міжнародного руху факторів виробництва

1. Вплив міжнародної трудової міграції на структуру людського ресурсу країн еміграції та імміграції.
2. Ефективність залучення іноземного людського ресурсу.
3. Міграційна політика держав світу та її ефективність.
4. Соціальні та економічні проблеми регіональної міграції в рамках інтеграційних об'єднань.
5. Важелі та інструменти оптимізації еміграційних потоків з України.

Семінарське заняття

Сучасні МEB нерозривно пов'язані з такими поняттями: *міграція, імміграція, еміграція, рееміграція населення*. Під цими поняттями розуміють:

- *міграція* (від лат. *migratio* — переселення, переміщення) — переміщення через кордон;
- *імміграція* (від лат. *immigrare* — вселяюся) — це в'їзд в країну на постійне або довготривале проживання громадян іншої країни;
- *еміграція* (від лат. *emigrare* — виселення) — переселення громадян в іншу країну на постійне або довготривале тимчасове проживання;
- *рееміграція* — переїзд іммігрантів з країни імміграції в іншу країну, або повернення на батьківщину.

Міжнародна міграція існує може проявлятися в *формах: трудової, сімейної, туристичної* тощо. Найважливішою є трудова міграція, або міжнародна міграція робочої сили, що являє собою переміщення її через кордон в пошуках роботи.

Внаслідок міжнародної міграції робочої сили виник світовий ринок праці, який визначає вартість робочої сили; регулює її попит і пропозицію; зводить продавців і покупців робочої сили; створює конкуренцію між найманими працівниками та між підприємцями, сприяє ефективній зайнятості та покращенню соціального захисту робочої сили.

Сьогодні на світовому ринку праці існують три моделі трудових відносин: *англо-саксонська, європейська, і китайська*. Вони характеризують соціально-трудова відносини в країнах світу.

Міжнародна трудова міграція має певні характерні особливості, серед яких: поширення розмірів міграції; збільшення еміграції з країн Східної Європи та колишнього СРСР; створення нових центрів залучення робочої сили; значні розміри нелегальної імміграції; «відпливу інтелекту» тощо.

На світовий ринок постачають робочу силу переважно економічно слабозвинені країни. Відсутність роботи, низький рівень доходів спричиняють міграцію населення цих країн в розвинені країни. Міграцію можуть спричинити національні, воєнні, релігійні, політичні та інші чинники.

Людські ресурси - це працівники, що мають певні професійні навички і знання і можуть використовувати їх у трудовому процесі. Вивчення людських ресурсів має велике значення для оцінки ринку праці й розробки відповідної демографічної політики з метою впливу на процеси відтворення населення та його зайнятості. Вплив міграційних процесів на країни імміграції та еміграції є багатоаспектним.

При залученні і використанні в Україні іноземної робочої сили пріоритет надається вітчизняному трудовому потенціалу, а конкурентні позиції на ринку робочої сили стають першочерговими у списку надання переваги.

Слід відзначити, що держава в напрямку підтримки використання вітчизняного трудового потенціалу встановлює граничну чисельність іноземних працівників, що дозволяється залучати для здійснення трудової діяльності на території України і яка залежить від стану ринків праці і встановлюється на відповідний період в порядку, визначеному Урядом України.

Міграції в межах ЄС відзначаються однією важливою тенденцією – їх подвійним характером. Мова йде про зовнішню міграцію або імміграцію з поза меж ЄС, та внутрішню міграцію всередині ЄС між старими і новими державами-членами. З кожною

наступною хвилею розширення ЄС виникла проблема внутрішньої міграції, коли перед громадянами нових держав-членів відкрилися двері в старі держави-члени ЄС.

Принципи інтеграції мігрантів в ЄС:

- інтеграція є динамічним, двостороннім процесом взаємного погодження між іммігрантами та мешканцями країн-членів;
- імміграція передбачає повагу до базових цінностей ЄС;
- працевлаштування є ключовою умовою інтеграції і вирішальною умовою забезпечення участі іммігрантів у суспільстві, їх внеску в суспільство й очевидності цього внеску для інших його членів;
- базові знання мови, історії, структури суспільства та створення умов для того, щоб отримати ці знання;
- освіта є вирішальною для залучення іммігрантів, особливо їхніх нащадків, до активнішої ролі в суспільстві;
- доступ іммігрантів до суспільних інституцій та послуг нарівні з місцевими; взаємодія між іммігрантами та громадянами; гарантування різноманітності культур та релігій Хартією фундаментальних прав;
- участь самих іммігрантів у демократичному процесі та у формуванні інтеграційних політик, особливо на місцевому рівні; включення питань інтеграції в галузеві політики на всіх рівнях.

Таким чином, міграційна політика країн ЄС базується головним чином на контрольних і обмежувальних заходах. Однак, на думку експертів Комітету з імміграційної політики ЄС, контроль на зовнішніх кордонах Співтовариства не забезпечує необхідний рівень безпеки. У цьому зв'язку країни ЄС вже найближчим часом будуть змушені повернутися до подальшого вивчення цієї проблеми. Так, не виключена можливість розробки нових варіантів концепції міграційної політики ЄС і інших підходів до її реалізації в рамках «Єдиної Європи», причому вони будуть спрямовані насамперед на подальше обмеження міграційних потоків у країни ЄС.

Соціальні та економічні проблеми регіональної міграції в рамках інтеграційних об'єднань:

1. Відсутність трудового контракту.
2. Угоди про працевлаштування не дають гарантії щодо захисту прав трудових мігрантів.
3. Угоди про соціальне забезпечення гарантують захист трудовим мігрантам і особам, які емігрують з метою постійного проживання за кордоном, поширюються не лише на громадян відповідних держав, а й на осіб без громадянства та біженців, якщо вони підпадають під дію відповідного національного законодавства про соціальне забезпечення.

Проте, такі угоди не підписано з усіма державами, де працюють громадяни України.

4. Наплив біженців з інших країн.

При вивченні теми, здобувачам необхідно знати сутність понять: міграція, імміграція, еміграція, рееміграція населення; форми міжнародної міграції: трудова, сімейна, туристична; міжнародна міграція робочої сили; ринок робочої сили, функції; людські ресурси; основні постачальники робочої сили на світовий ринок; наслідки для країн еміграції; головна умова для залучення і використання в Україні іноземної робочої сили; принципи інтеграції мігрантів в ЄС, суть державної політики в сфері використання в

Україні іноземної робочої сили; соціальні та економічні проблеми регіональної міграції в рамках інтеграційних об'єднань.

Самостійна робота

1. Важелі та інструменти оптимізації еміграційних потоків з України.

Література

1. Андреева Г. І. Економічний аналіз [Текст]: навч.-метод. посібник / Г. І. Андреева. - К. : Знання, 2008. - 263 с. - (Серія "Вища освіта ХХІ століття").

2. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. посіб. [Текст] / О. І. Гадзевич. - К.: Кондор, 2007. -180 с.

3. Міжнародна економіка: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. - Київ: Центр учбової літератури, 2014. - 384 с.

4. Антофій Н. М. Міжнародна економіка: навч. посібник / Н. М. Антофій, О. В. Булюк, С. В. Фомішін ; за ред. С. В. Фомішина. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 352 с.

5. Міжнародна макроекономіка: навч. посібник / Ю. Г. Козак, Ю. М. Пахомов, Н. С. Логвінова та ін.; за ред. Ю. Г. Козака, Ю. М. Пахомова, Н. С. Логвінової. - вид. 3-тє, перероб. та доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.

6. Миценко І.М., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. - Кіровоград: КНТУ. Поліграф – Сервіс, 2013. - 640 с.

7. Миценко І.М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації: монографія / І. М. Миценко, І. Г. Бабець; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький: Поліграф-Сервіс, 2021. - 464 с.

8. Mytsenko, I.; Synytsia, L.; Romaniuk, L.; Mytsenko, V.; Reshytko, T. 2019. Investment security models in mergers and acquisition agreements for international corporations, Journal of Security and Sustainability Issues 9(1): 185-198. (Scopus) [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(14\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(14))

9. Решитько Т.В. Проблеми інвестування та кредитування аграрних підприємств України на рівні макроекономіки, зарубіжний досвід з цього питання. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 6(39). 2021. С. 37- 46.

10. Решитько Т.В. Світові ринки агропродовольчих товарів, участь у них України. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 7(40). 2021. С.115-122.

11. Решитько Т.В. Розвиток міжнародних торговельних відносин аграрного сектору економіки України в контексті євроінтеграції. Центральнорукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 9(42). 2023. С. 117-124.

12. Решитько Т.В. Напрями зближення державної аграрної політики України із Спільною аграрною політикою Європейського Союзу. Центральнорукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 9(42). 2023. С.33-38.

Тема 6. Валютний механізм функціонування сучасного світового господарства.

1. Якісна оцінка структурних елементів сучасного валютного механізму.
2. Обсяги та види операцій на світових валютних ринках.
3. Природа, масштаби та загрози спекулятивних валютних операцій.
4. Попит і пропозиція на валютних ринках.
5. Національна валюта і умови її конвертованості.

Семінарське заняття

Валютний механізм – це правові норми та інститути, які ці норми виробляють і представляють (це і різні міжнародні угоди з валютних питань, Міжнародний валютний фонд, регіональні валютно-кредитні заклади і національні валютно-кредитні заклади).

До заходів валютної політики відносяться: девальвація; ревальвація; валютна інтервенція; валютний демпінг; валютна блокада; валютні обмеження та інше.

Пасивні операції — формування валютних резервів та прийом депозитів в іноземній валюті

Активні операції — застосування сформованих валютних резервів:

На валютному ринку купують і продають валюту не тільки для здійснення платежів, а й для інших цілей: для спекулятивних операцій, операцій хеджування валютних ризиків тощо.

Строкові валютні угоди використовуються в спекулятивних цілях. Валютного спекулянта не цікавить реальність валютних курсів і наслідки, до яких можуть призвести спекулятивні операції. Для нього валюта - такий самий біржовий товар, як акції, сировина тощо. Спекулянта цікавить можливість отримання прибутку внаслідок зміни в короткочасній перспективі валютного курсу.

Валютна спекуляція досягає інколи таких масштабів, що їй безсилі протистояти валютні інтервенції центральних банків, хоча вони можуть здійснюватись на декілька мільярдів доларів на день.

Валютний курс є рівноважною ціною взаємного попиту і пропозиції двох валют, що обмінюються. Рівновага на валютному ринку встановлюється за такого курсу, коли попит на кожну з валют дорівнює її пропозиції.

Конвертована валюта — національна грошова одиниця, що може вільно обмінюватися на іноземні валюти і вільно використовуватися для міжнародних розрахунків.

Вільно конвертована валюта — форма конвертованості, за якої кожна особа (фізична й юридична, іноземець і громадянин даної держави) має право обмінювати будь-яку кількість своєї національної валюти на іноземну валюту такого самого статусу, розраховуватися нею за експортно-імпортні операції, депонувати її в національних банках, використовувати для створення різних фінансових активів (цінні папери тощо) і купувати державні та приватні цінні папери.

Частково конвертована (обмежено конвертована) валюта — форма конвертованості, за якої допускається лише зовнішня конвертованість, тобто вільне використання валюти іноземними особами (юридичними й фізичними) і лише в поточних, а інколи лише у зовнішньоторговельних розрахунках.

До них належать розрахунки, пов'язані з експортом та імпортом товарів і послуг, з доходами іноземних та вітчизняних осіб від інвестицій (відсотки, дивіденди), від обслуговування іноземців всередині країни, з витратами на послуги своїм громадянам за межами країн, авіаційний та морський фрахт, страхування вантажів тощо.

Крім того, існують неконвертовані валюти, яких серед приблизно 300 валют світу переважна більшість.

Неконвертована валюта — національна валюта, щодо якої держава повністю забороняє будь-які операції з її обміну на іноземну або дозволяє це робити за згодою уповноважених валютних органів.

У межах перших двох форм конвертованості, особливо другої форми (тобто частково конвертованої валюти) доцільно виділити *внутрішню і зовнішню конвертованість*. *Зовнішня конвертованість* — такий вид конвертованості, коли іноземні держави, підприємства і громадяни можуть вільно переказувати свої вклади, зроблені у дану національну валюту. Цей вид конвертованості пов'язаний з операціями руху капіталів і кредитів.

Україна за певних умов може вводити часткову конвертованість. Крім того, членство у МВФ зобов'язує нашу державу вводити певний режим конвертованості.

При вивченні теми, здобувачам необхідно знати сутність понять: валютний механізм; валютна політика; поточна валютна політика й довготривала структурна; дисконтна політика; девізна політика; заходи валютної політики: девальвація; ревальвація; валютна інтервенція; валютний демпінг; валютна блокада; валютні обмеження; валютний ринок у широкому розумінні; валютні ринки з інституціональної точки зору, сучасний валютний ринок; валютні операції; конверсійні операції; кореспондентські відносини з іноземними банками; відкриття та ведення валютних рахунків: неторгові операції; операції із залучення та розміщення валютних коштів; міжнародні розрахунки; спекулянти валют, валютний арбітраж: часовий та просторовий валютний курс; рівновага на валютному ринку; конвертована валюта; дві форми конвертованості валюти: вільна, або повністю конвертована; частково конвертована;

Самостійна робота

1. Переваги впровадження режиму конвертованості для національної валюти в Україні.

2. Методи визначення валютних курсів у міжнародній практиці.

Література

1. Андреева Г. І. Економічний аналіз [Текст]: навч.-метод. посібник / Г. І. Андреева. - К. : Знання, 2008. - 263 с. - (Серія "Вища освіта ХХІ століття").
2. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. посіб. [Текст] / О. І. Гадзевич. - К.: Кондор, 2007. -180 с.
3. Міжнародна економіка: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. - Київ: Центр учбової літератури, 2014. - 384 с.
4. Антофій Н. М. Міжнародна економіка: навч. посібник / Н. М. Антофій, О. В. Булюк, С. В. Фомішін ; за ред. С. В. Фомішина. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 352 с.
5. Міжнародна макроекономіка: навч. посібник / Ю. Г. Козак, Ю. М. Пахомов, Н. С. Логвінова та ін.; за ред. Ю. Г. Козака, Ю. М. Пахомова, Н. С. Логвінової. - вид. 3-тє, перероб. та доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.
6. Миценко І.М., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. - Кіровоград: КНТУ. Поліграф – Сервіс, 2013. - 640 с.
7. Миценко І.М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації: монографія / І. М. Миценко, І. Г. Бабець; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький: Поліграф-Сервіс, 2021. - 464с.
8. Mytsenko, I.; Synytsia, L.; Romaniuk, L.; Mytsenko, V.; Reshytko, T. 2019. Investment security models in mergers and acquisition agreements for international corporations, *Journal of Security and Sustainability Issues* 9(1): 185-198. **(Scopus)** [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(14\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(14))
9. Решитько Т.В. Проблеми інвестування та кредитування аграрних підприємств України на рівні макроекономіки, зарубіжний досвід з цього питання. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 6(39). 2021. С. 37- 46.*
10. Решитько Т.В. Світові ринки агропродовольчих товарів, участь у них України. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 7(40). 2021. С.115-122.*
11. Решитько Т.В. Розвиток міжнародних торговельних відносин аграрного сектору економіки України в контексті євроінтеграції. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 9(42). 2023. С. 117-124.*

12. Решитько Т.В. Напрями зближення державної аграрної політики України із Спільною аграрною політикою Європейського Союзу. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 9(42). 2023. С.33-38.

Тема 7. Організація і проведення міжнародних розрахунків та їх відображення в платіжних балансах країн

1. Організація та форми міжнародних розрахунків.
2. Ризики при міжнародних розрахунках і методи їх мінімізації.
3. Аналіз структури платіжного балансу та відображення зовнішньоекономічних операцій країн за його статтями.
4. Стан рівноваги платіжного балансу країни.

Семінарське заняття

Міжнародні розрахунки являють собою систему механізмів реалізації грошових вимог і зобов'язань, що виникають між різними суб'єктами міжнародних економічних відносин. Необхідність міжнародних розрахунків обумовлена міжнародною торгівлею, вивозом капіталу, міграційними процесами тощо.

Суб'єкти міжнародних розрахунків: імпортери; експортери; банки, кредитні установи; держава; міжнародні організації; фізичні особи.

Існує три основні види організації міжнародних розрахунків:

1. розрахунки через організацію кореспондентських відносин між комерційними банками;
 2. розрахунки через кореспондентські рахунки, що відбиваються в установах центральних банків. Як правило, це повні розрахунки, що виконуються індивідуально, на валовій основі, їх можна характеризувати як платежі брутто;
 3. розрахунки через клірингові установи. Це розрахунки, або платежі, нетто.
- Для здійснення міжнародних розрахунків уповноважені банки використовують свій закордонний апарат (філії, відділення, дочірні банки) та кореспондентські відносини з іноземними банками.

В основу міжнародних розрахунків покладено рух товарно-розпорядчих документів та операційне оформлення платежів.

Головними чинниками, що виражають стан міжнародних розрахунків, є:

- умови зовнішньоторговельних контрактів;
- валютне законодавство;
- особливості банківської практики;
- міжнародні правила та «звичаї» тощо.

Види міжнародних розрахунків залежать від:

- специфіки суб'єкта:
 - між конкретними контрагентами; між банками; між банком і контрагентом; між державою і банком; між державами.
- взаємодії суб'єктів: напряму; через посередників.
- від об'єкта: торгові операції; інвестиційні операції; некомерційні операції.

- умови розрахунків: готівкові; з наданням кредиту.

Форми міжнародних розрахунків (подані у напрямі спаду вигідності для експортера): 100 відсотковий аванс або авансові платежі (передоплата); акредитив; інкасо; банківський переказ; банківський вексель; банківський чек; відкритий банківський рахунок; консигнація; пластикові картки.

При вивченні теми, здобувачам необхідно знати сутність понять: міжнародні розрахунки; суб'єкти міжнародних розрахунків; головні чинники, що виражають стан міжнародних розрахунків; міжнародні платіжні угоди; кореспондентські-договори; рахунки «ностро» рахунки «лоро», «востро»; типи міжнародних розрахунків; основні ризики, що виникають при міжнародних розрахунках: кредитний ризик, валютний ризик, регіональний ризик; платіжний баланс, платіжний баланс на певну дату і за певний період; сфери використання інформації платіжного балансу; торговельний баланс, баланс поточних операцій (торговельний баланс і «невидимі» операції), баланс руху капіталів і кредитів; операції з офіційними валютними резервами, рівновага платіжного балансу, нерівновага платіжного балансу; рівновага платіжного балансу: довгострокова; середньострокова; короткострокова; фактори, що впливають на стан платіжного балансу.

Самостійна робота

1. Уніфікація національних норм міжнародних розрахунків зі світовими.
2. Порівняльна характеристика стану платіжного балансу України та інших держав світу.

Література

1. Андреева Г. І. Економічний аналіз [Текст]: навч.-метод. посібник / Г. І. Андреева. - К. : Знання, 2008. - 263 с. - (Серія "Вища освіта XXI століття").
2. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. посіб. [Текст] / О. І. Гадзевич. - К.: Кондор, 2007. -180 с.
3. Міжнародна економіка: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. - Київ: Центр учбової літератури, 2014. - 384 с.
4. Антофій Н. М. Міжнародна економіка: навч. посібник / Н. М. Антофій, О. В. Булюк, С. В. Фомішін ; за ред. С. В. Фомішина. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 352 с.
5. Міжнародна макроекономіка: навч. посібник / Ю. Г. Козак, Ю. М. Пахомов, Н. С. Логвінова та ін.; за ред. Ю. Г. Козака, Ю. М. Пахомова, Н. С. Логвінової. - вид. 3-тє, перероб. та доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2012. – 400 с.
6. Миценко І.М., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. - Кіровоград: КНТУ. Поліграф – Сервіс, 2013. - 640 с.
7. Миценко І.М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації: монографія / І. М. Миценко, І. Г.

Бабець; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький: Поліграф-Сервіс, 2021. - 464 с.

8. Mytsenko, I.; Synytsia, L.; Romaniuk, L.; Mytsenko, V.; Reshytko, T. 2019. Investment security models in mergers and acquisition agreements for international corporations, *Journal of Security and Sustainability Issues* 9(1): 185-198. (Scopus) [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(14\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(14))

9. Решитько Т.В. Проблеми інвестування та кредитування аграрних підприємств України на рівні макроекономіки, зарубіжний досвід з цього питання. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 6(39). 2021. С. 37- 46.*

10. Решитько Т.В. Світові ринки агропродовольчих товарів, участь у них України. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 7(40). 2021. С.115-122.*

11. Решитько Т.В. Розвиток міжнародних торговельних відносин аграрного сектору економіки України в контексті євроінтеграції. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 9(42). 2023. С. 117-124.*

12. Решитько Т.В. Напрями зближення державної аграрної політики України із Спільною аграрною політикою Європейського Союзу. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 9(42). 2023. С.33-38.*

3. Індивідуально-консультативна робота

Цей вид навчальної роботи передбачає індивідуальну роботу викладача із здобувачем.

Робота проводиться за графіком індивідуально - консультативної роботи, який передбачено у розкладі навчального процесу кафедри.

При виконанні здобувачами самостійної роботи, викладач надає консультації, пояснює окремі положення, рекомендує використати наукові та літературні джерела, при необхідності додатково пояснює матеріал тощо.

Під час виконання індивідуальних завдань, у здобувачів є всі шанси закріпити свої теоретичні знання, розширити вміння і практичні навички з предмету

Індивідуально-консультативна робота дає змогу здобувачу всебічно розглянути та засвоїти програмний матеріал курсу «Міжнародний економічний аналіз».

4.Орієнтовні питання для підготовки до заліку з дисципліни «Міжнародний економічний аналіз»

1. Порівняльний аналіз сучасних методик класифікації країн світу.
2. Критерії рівня соціально-економічного розвитку країн.
3. Фактори та кількісні виміри міжнародної спеціалізації держав та їх виробничого кооперування.
4. Макроекономічні показники розвитку світового господарства та їх країнові складові.
5. Аналіз компонентів середовища та ступеня їх впливу на розвиток міжнародних економічних відносин.
6. Аналіз структури, динаміки, обсягів та ефективності міжнародної торгівлі.
7. Експортоорієнтовані національні моделі економічного розвитку.
8. Методики розрахунку світових цін на товари та послуги.
9. Механізм трансфертного ціноутворення.
10. Оцінка порівняльних переваг комерційних операцій за методами торговельного обміну (торгівля напряму і через посередників) та його видами.
11. Національні, міжнародні та наддержавні регуляторні важелі впливу на експортно-імпортну діяльність суб'єктів МЕН.
12. Оптимізація споживчого ринку країн за рахунок міжнародної комерційної діяльності.
13. Міжнародне переміщення капіталу.
14. Порівняльний аналіз прямого та портфельного інвестування, їх організаційні та інституційні форми.
15. Масштаби, географічна та виробнича структура діяльності ТНК.
16. Експансія транснаціонального капіталу на світових інвестиційних ринках.
17. Ризики в міжнародному інвестуванні.
18. Державна політика залучення іноземних інвестицій в національну економіку.
19. Оцінка інвестиційного клімату в Україні, роль спеціальних економічних зон (СЕЗ) та територій пріоритетного розвитку в залученні іноземного капіталу.
20. Оцінка переваг міжнародного кредитування порівняно з іншими джерелами іноземного фінансування національних економік.
21. Характеристика суб'єктів міжнародного кредитування.

22. Диверсифікація форм міжнародного кредиту в умовах глобалізації (комерційні, фінансові, товарні, фірмові кредити, факторинг, форфейтинг, лізинг).
23. Фактори, які визначають рівень відсоткової ставки за кредитами на національному, міжнародному та євrorинку.
24. Обсяги кредитних операцій на світовому фінансовому ринку.
25. Вплив зовнішньої заборгованості на економічну безпеку країни.
26. Оцінка кредитної політики групи Світового банку.
27. Зовнішні кредити та проблема боргу України.
28. Вплив міжнародної трудової міграції на структуру людського ресурсу країн еміграції та імміграції.
29. Ефективність залучення іноземного людського ресурсу.
30. Міграційна політика держав світу та її ефективність.
31. Соціальні та економічні проблеми регіональної міграції в рамках інтеграційних об'єднань.
32. Важелі та інструменти оптимізації еміграційних потоків з України.
33. Якісна оцінка структурних елементів сучасного валютного механізму.
34. Обсяги та види операцій на світових валютних ринках.
35. Природа, масштаби та загрози спекулятивних валютних операцій.
36. Попит і пропозиція на валютних ринках.
37. Національна валюта і умови її конвертованості.
38. Методи визначення валютних курсів у міжнародній практиці.
39. Взаємозв'язок торгівельної та валютної політики держави.
40. Організація та форми міжнародних розрахунків.
41. Аналіз структури платіжного балансу та відображення зовнішньоекономічних операцій країн за його статтями.
42. Фактори, що впливають на рівновагу платіжного балансу країни.
43. Порівняльна характеристика стану платіжного балансу України та інших держав світу.
44. Аналіз регіональних та глобальних тенденцій світогосподарського розвитку.
45. Політичні та економічні ефекти інтеграційної стратегії розвитку країн.
46. Аналіз результативності діяльності різних інтеграційних блоків.
47. Показники ступеня інтегрованості національних економік у глобальну економічну систему.
48. Оцінка впливу глобалізації на розвиток національних економік.
49. Моделі розвитку країн в умовах глобальних викликів.

50. Конкуентоспроможність національних економік у глобальному вимірі.
51. Соціальна поляризація у світі.
52. Класифікація глобальних проблем та механізми їх розв'язання в умовах формування глобальної регуляторної системи.
53. Співвідношення інтеграційних векторів у міжнародній стратегії України.
54. Імплементация євроінтеграційних стандартів в національну законодавчу та господарську практику.

5. Список рекомендованої літератури до вивчення дисципліни

1. Антофій Н. М. Міжнародна економіка: навч. посібник / Н. М. Антофій, О. В. Булюк, С. В. Фомішін; за ред. С. В. Фомішина. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 352 с.
2. Дзюбик С. Д. Основи економічної теорії: навч. посібник / С. Д. Дзюбик, О. С. Ривак.- 3-тє вид., перероб. і допов. – Київ: Знання, 2014. – 423 с.
3. Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Ржепішевський К.І. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: Навчальний посібник. – К.: “Центр навчальної літератури”, 2004. – с. 49-56.
4. Козак Ю.Г., Пахомов Ю.М., Логвінова Н.С. Наумчик А.А. Міжнародна мікроекономіка: Навчальний посібник. Видання 3 – тє перероб. та доп.– К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
5. Д.Г. Лук’яненко. Економічна інтеграція та глобальні проблеми сучасності. Навчально-методичний посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 206 с.
6. Д.Г. Лук’яненко, Б.В. Губський, О.М. Мозговий та ін. Міжнародна інвестиційна діяльність: Підручник / За ред. Д.Г. Лук’яненко. – К.: КНЕУ, 2003. – 387 с.
7. Міжнародна економіка: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Г. Е. Гронтовська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. - Київ: Центр учбової літератури, 2014. - 384 с.
8. Міжнародна економіка: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А.М.Поручник, Я.М.Столярчук, О.Д.Павловська та ін.; За ред. д-ра екон. наук проф. А.М.Поручника. – К.: КНЕУ, 2005. – 156 с.
9. Миценко І.М., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. - Кіровоград: КНТУ. Поліграф – Сервіс. 2013. - 640 с.
10. Миценко І.М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації: монографія / І. М. Миценко, І. Г. Бабець; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький: Поліграф-Сервіс, 2021. - 464 с.
11. Mytsenko, I.; Synytsia, L.; Romaniuk, L.; Mytsenko, V.; Reshytko, T. 2019. Investment security models in mergers and acquisition agreements for international corporations, Journal of Security and Sustainability Issues 9(1): 185-198. (Scopus) [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(14\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(14)).
12. Міжнародна економіка: навчальний посібник / С. В. Фомішін, А. В. Рибчук, А. П. Румянцев, П. В. Гудзь. – Львів.: Новий Світ-2000, 2011. – 446 с. 11.

13. Міжнародні фінанси: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / І. І. Д'яконова, М. І. Макаренко, Ф. О. Журавка, О. М. Сазонець; за ред. М. І. Макаренка, І. І. Д'яконової. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 548 с.
14. Міжнародні фінанси: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, В. В. Ковалевський та ін.; за ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, В. В. Ковалевського.- 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ : Центр учбовоїлітератури, 2007. – 640 с.
- 15.Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України. Підручник. – К.: КНЕУ, 2003
16. Решитько Т.В. Світові ринки агропродовольчих товарів, участь у них України. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 7(40). 2021. С.115-122.
17. Решитько Т.В. Розвиток міжнародних торговельних відносин аграрного сектору економіки України в контексті євроінтеграції. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 9(42). 2023. С. 117-124.
18. Решитько Т.В. Напрями зближення державної аграрної політики України із Спільною аграрною політикою Європейського Союзу. Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. Випуск 9(42). 2023. С. 32-37.
19. Солонінко К. С. Міжнародна економка: навчальний посібник / К. С. Солонінко. – Київ: Кондор, 2008. – 382 с.
- Циганкова Т. М., Петрашко Л. П., Кальченко Т. В. Міжнародна торгівля: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001. — 487 с.
- 20.Чужиков В.І. Економіка зарубіжних країн: навчальний посібник.-К.: КНЕУ, 2005.

6. Критерії оцінювання рівня знань здобувачів

Контроль знань з курсу дисципліни здійснюється і оцінюється за якістю участі в заняттях та за якістю складання заліку.

Якість участі у заняттях, згідно плану навчального процесу визначається за умови виконання наступних вимог:

- регулярне відвідування лекційних, практичних занять з курсу дисципліни;
- активна участь у виконанні програм лекційних, семінарських або практичних занять;
- сумлінна підготовка до виступів та активна участь в обговоренні певних тем та проблемних питань на заняттях;
- актуальне та доцільне використання наукової, методичної та спеціальної літератури з курсу дисципліни.

Розподіл балів наведено в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ З ДИСЦИПЛІНИ «Міжнародний економічний аналіз»

Вид роботи	Кількість	Розподіл балів				Максимальна кількість балів	Достатня кількість балів
1. Відповіді та доповнення на лекційних заняттях	16 занять протягом семестру	Вірні відповіді, з належним обґрунтуванням, на 80-100% - 2,5 балів	Вірні відповіді на 60-80% - 2 бали	Вірні відповіді на 40-60% - 1,5 балів	Вірні відповіді менш ніж на 40% - 1 бал	16*2,5=40	16*1=16
2. Виконання тестів та контрольних робіт	8 робіт протягом семестру	Вірні відповіді на 80-100% - 5 балів	Вірні відповіді на 60-80% - 4 бали	Вірні відповіді на 40-60% - 3 бали	Вірні відповіді менш ніж на 40% - 2 бали	8*5=40	8*3=24
3. Підготовка рефератів	Не більше 2-х рефератів протягом семестру	Даний вид роботи орієнтований на подальше самонавчання; за кожен підготовлений реферат студенту рекомендується присвоювати 5 балів				2*5=10	2*5=10
4. Виконання індивідуального завдання	1 робота протягом семестру	Вірні відповіді на 80-100% та правильне оформлення, використання мультимедійного матеріалу 10 балів	Виконане належним чином оформлення та вірні відповіді на 60-80% - 7 балів	Виконане належним чином оформлення та вірні відповіді на 40-60% - 5 балів	Виконане належним чином оформлення та вірні відповіді менш ніж на 40% - 3 бали	10	10
ВСЬОГО						100	60

Шкала оцінювання:

- A 90-100 балів – A - «відмінно»
- B 82-89 – B - «добре»
- C 74-81 – C - «добре»
- D 64-73 – «задовільно »
- E 60-63 – «задовільно »
- менше 60 - FX - «не задовільно»

Зміст

Вступ.....	3
1. Перелік тем вивчення дисципліни «Міжнародний економічний аналіз».	6
2. Зміст дисципліни «Міжнародний економічний аналіз» за темами.....	7
3. Індивідуально-консультативна робота.....	26
4. Орієнтовні питання для підготовки до заліку з дисципліни «Міжнародний економічний аналіз»	27
5. Список рекомендованої літератури до вивчення дисципліни	29
6. Критерії оцінювання знань здобувачів	31